

ANTROPONIMIA UNOR LOCALITĂȚI AFLATE LA SUD-VEST DE TIMIȘOARA (GHILAD, BANLOC, DENTA, TOAGER)

de

Mirela Zamilia DANCIU

Element constitutiv al limbii fiecărui popor, orice nume de persoană este în fond o secvență sonoră folosită constant în comunicare pentru a desemna o anumită persoană. Numele operează și exprimă distincțiile necesare între membrii unei colectivități. Cu cât societatea atinge stadii mai înalte de dezvoltare și organizare, cu cât relațiile în care este implicat individul devin mai complexe, cu atât numele, ca semn distinctiv, capătă o importanță mai mare.

De regulă, numele este atribuit de către părinți, dar poate fi dat și de către nași sau o autoritate juridică. Primele nume de persoană erau cuvinte comune ale limbii, care căpătau și funcția secundară de a desemna o anumită persoană. Numele distingea persoana și, în același timp, aducea o informație sigură despre purtător. Această manieră de a numi este întâlnită și astăzi în cazul poreclelor.

Legătura strânsă dintre persoană și numele ei face ca acestuia să-i fie atribuite, din cele mai vechi timpuri, puteri cu totul excepționale. Astfel, părinții foloseau numele ca un mesaj adresat unor forțe supranaturale, solicitând parcă protecția divină. Nume de inspirație religioasă s-au perpetuat până azi, dar n-au păstrat nimic din valoarea lor inițială. Sensul de mesaj al numelui nu a dispărut nici astăzi, dar este cunoscută doar de un grup destul de restrâns și, pentru a fi înțeles ca atare, părinții trebuie să deconspire motivele intime ale alegerii.

La romani exista sistemul de nume tripartit: praenomen, nomen (gentilicium) și cognomen. Praenomen, acordat băieților, era, de obicei, numele unui strămoș (Caius) sau indica fie ordinea nașterii (Primus, Quintus), fie momentul sau luna nașterii (Lucius „cel născut în zori”, Marcus „cel născut în luna martie”) sau chiar statutul social (Spurius „copil nelegitim”). Nomen gentilicium era numele întregii familii (gens) (Iulius), iar cognomen era porecla (Caesar „cel născut prin operație”).

La români există un sistem bipartit, numele fiecărei persoane fiind constituit, în mod oficial, din două elemente: numele individual și numele de familie.

1. Numele de familie

Ca și în alte zone ale României, și în sistemul de denominație din sud-vestul Timișoarei se pot distinge două sisteme profund deosebite unul de celălalt¹: 1) un sistem oficial, reprezentat de documentele istorice, inclusiv actele oficiale contemporane, sistem uzitat în viața administrativă, instituții publice, impus și susținut de necesități juridice și menținut până astăzi de Codul civil; 2) un sistem popular, așa cum apare din graiul nucleelor sociale, în discuția privitoare la indivizi sau la grupuri de indivizi, în afară de viața oficială. Cele două sisteme prezintă o egală importanță istorică. Devenite de mult tradiționale, deși independente, ele se influențează reciproc.

1.1. Sistemul oficial e cel mai simplu. Are la bază formula: nume de botez + nume de familie (+ supranume). Cea mai veche formulă de denominație după documente era: 1) numele unic (de botez sau supranume); 2) numele compus din două elemente: numele de botez al individului pus în relațiune cu ascendentul său: A filius B, cu alt individ de care depindea din punct de vedere social sau economic, cu locul de origine, cu îndeletnicirea personală sau cu o particularitate a individului. Prin ereditate, acest al doilea element de denominație a devenit un stigmat onomastic al mai multor indivizi din același grup social și atunci, pentru a se evita confuzia între aceștia, s-a recurs la un element în plus: 3) supranumele. Elementul fundamental al sistemului oficial de denominație este numele de familie.

Purtat de toți membrii aceleiași familii, numele de familie diferențiază persoana numai de membrii altor familii și în același timp o integrează în grupul din care face parte prin naștere. Numind deci în raport cu familia, acest element este fix și ereditar, adică moștenit de la părinți, de obicei pe linie paternă. Trebuie amintit că generalizarea uzului numelui de familie este destul de recentă. Înainte de oficializarea acestuia, oamenii erau desemnați printr-un nume unic, căruia i se putea adăuga un supranume.

Numele de familie se impune, ocazional, abia în sec. al XVII-lea, dar țărani îl adoptă în mod regulat mult mai târziu. În Ardeal,

---

¹ Vezi Pașca, *ȚO*, p. 61.

obligativitatea numelui de familie datează abia de la sfârșitul veacului al XVIII-lea, în urma unei dispoziții date de Împăratul Iosif al II-lea².

O examinare sumară a documentelor l-a determinat pe Ștefan Pașca să afirme că „mult înainte de sec. al XVII – XVIII-lea se păstra în mod ereditar numele de familie, cel puțin în unele familii mai avute” și că „mult după această dată, acest element de denominație nu e întrebuințat în mod consecvent în documente”³.

Numele de familie ca element ereditar și ca distinctiv onomastic familial a fost adoptat – în relațiile cu oficialitatea – pentru prima dată de clasa boierilor, iar ereditatea lui se datorește, în cea mai mare măsură, tradiției scrise, menținută în cancelariile administrative. V. Ardeleanu aduce completări afirmațiilor de mai sus, menționând că, „odată cu impunerea matricolelor bisericești ca acte de stare civilă, au fost înregistrate numele de familie de la țară pe tot întinsul regiunii noastre încă de la 1778” și că „numele duble în Banat sunt vechi chiar la săteni, ele datând de pe la începutul sec. al XVI-lea...”⁴.

În ceea ce privește frecvența numelor de familie în perioada studiată, de aproximativ o sută de ani, se pot face câteva precizări distincte. Unele nume apar consecvent în localitățile anchetate (Ghilad, Banloc, Toager, Denta), chiar dacă nu cu aceeași frecvență, ceea ce dovedește viabilitatea lor în fondul activ: *Muțiu* (30 – G), *Breban* (25 – G), *Novac* (20 – G), *Crîsta* (17 – G), *Giura* (15 – G), *Chiu* (28 – B), *Toța* (16 – B), *Strizu* (16 – B), *Gătăianțu* (11 – B), *Traiconi* (11 – B), *Marta* (10 – B), *Covaci* (10 – T), *Oprea* (7 – T), *Prisăcean* (6 – T), *Ardelean* (43 – D), *Iancu* (24 – D), *Baniaș* (24 – D), *Giorici* (23 – D), *Nicolici* (17 – D).

Alte nume de familie apar în prima parte a perioadei de referință, apoi își răresc apariția și dispar din fondul activ fie din cauza lipsei de urmași de parte bărbătească în familiile respective, fie ca urmare a emigrării acestor familii în altă parte. Oricum, ele nu mai fac parte astăzi din sistemul de nume de familie din sat. Este vorba de nume precum: *Minda* (G), *Sîmu* (G), *Savu* (G), *Stănilă* (B), *Todor* (B), *Cotoi* (T), *Pescuț* (T), *Vernicu* (D), *Liparcă* (D), *Vodă* (D). Unele nume au dispărut din fondul activ al unei localități și s-a păstrat în cel al alteia, cum este și cazul numelui *Toța*, care nu mai face parte din sistemul de nume de familie al localității Ghilad, dar este folosit cu frecvență ridicată în localitatea Banloc.

O altă categorie de nume apare pe parcursul perioadei studiate mai târziu, în registru, dar, după aceea, consecvent până astăzi. Se poate vorbi

² Cf. G. Weigand, în BA, I, p. 32.

³ Vezi Pașca, *ȚO*, p. 63.

⁴ Vezi Vichente Ardelean, *Vechimea numelor de familie țărănești din Banat*, CL, XIII, 1968, nr. 2, p. 220.

aici de familii venite din altă parte sau de nume de familie create după numele de botez al tatălui: *Grad* (G), *Goza* (G), *Manea* (G), *Rașa* (G), *Strutin* (G), *Adam* (B, D, G), *Constantin* (T, B, D), *Călin* (D), *Dan* (G, B), *Iacob* (D), *Iancu* (D), *Iosif* (D), *Martin* (D, B, T), *Radu* (B, T, D), *Pavel* (B, D), *Bogdan* (G, T, D), *Marcu* (D, T), *Sandu* (D), *Simion* (G; D), *Anton* (D), *Andrei* (D), *Anghel* (D).

Unele nume de familie sunt create după numele de botez al mamei (matronime): *Anca* (G), *Ancuța* (B), *Anuța* (B), *Eva* (D), *Marta* (B), *Măgina* (T), *Perița* (B), *Rusanda* (G), *Sanda* (T), *Sandra* (D), *Slavița* (D), *Zamfira* (B).

În afară de numele de familie care provin dintr-un nume de botez prin schimbarea funcției, mai întâlnim o categorie de nume de familie formată de la un nume de botez prin adăugarea sufixului patronimic *-escu*: *Diminescu* (G), *Iliescu* (G), *Miculescu* (G), *Nicolescu* (G), *Paulescu* (G), *Vasilescu* (B), *Florescu* (B), *Mihăescu* (B), *Săndulescu* (B), *Simionescu* (B), *Petrulescu* (T), *Iordăchescu* (T), *Gruescu* (D), *Teodorescu* (D). Al. Graur ia în discuție această modalitate de formare a numelui de familie, afirmând că „numele acestea, care astăzi sunt așa de răspândite erau purtate, până la începutul secolului trecut, într-adevăr aproape numai de boieri. De-atunci încoace, nenumărați țărani, deveniți orășeni, au adăugat pe *-escu* la numele de botez al tatălui lor, devenind astfel, din Gheorghe Ion, Gheorghe Ionescu...”⁵.

Există între numele de familie o categorie de nume formate de la porecla sau supranumele capului de familie, cu sau fără sufixul *-escu*. O mare parte dintre ele numesc o profesie, o meserie sau o ocupație specifică, practică de capul de familie respectiv în trecut: *Ciobanu* (B, G), *Covaci* (T, B, G), *Croitor* (G), *Dulgheru* (B, D), *Lăcătuș* (G), *Lăutaș* (T), *Morărescu* (G), *Murariu* (B, G), *Olariu* (B), *Păcurar* (T), *Popa* (G), *Văcaru* (G), *Tăbăcaru* (D). Aceste nume de familie pot fi considerate tot un rezultat al influenței sistemului popular de denominație asupra celui oficial.

O altă parte a numelor de familie au originea în porecla unui strămoș, neurmată de sufixul *-escu*. Intră în această categorie nume precum: *Arbore* (D), *Banu* (D), *Bot* (B), *Bucățel* (G), *Bujor* (G), *Buză* (T), *Buzatu* (D), *Capra* (G), *Cerb* (D), *Cercel* (T, G), *Cioară* (G), *Ciobotă* (B), *Cârnu* (G), *Epure* (T), *Graure* (B), *Hapca* (G), *Iedu* (B, D), *Lung* (G), *Lupu* (T, D, B), *Minciună* (B), *Mâțu* (B), *Moacă* (G), *Periat* (G), *Săracu* (G), *Schipor* (G), *Sterp* (G), *Ticală* (D) *Țugui* (G), *Ureche* (G), *Urzică* (G), *Vieru* (B).

⁵ Vezi Graur, *Nume de persoane*, p. 90.

Pot fi întâlnite și nume de familie provenite din supranumele capului de familie la care se adaugă sufixul *-escu*. Numărul numelor din această categorie este foarte redus. *Chicescu* (B), *Copilescu* (D), *Crăciunescu* (D), *Lupescu* (B), *Păunescu* (G), *Popescu* (G, B), *Ursulescu* (G, D), *Vinulescu* (D).

O altă categorie a numelor de familie este formată din cele care provin de la numele satului sau locului de origine al persoanei, la care se adaugă sufixele ce exprimă acest sens: *-eanu* sau *-eanț(u)*. Este vorba deci de acele nume ce „arată originea geografică a purtătorului”⁶. Între numele de persoane și numele geografice au fost stabilite din cele mai vechi timpuri legături destul de strânse. Unele nume de localități sunt, de fapt, nume de persoane, de exemplu *Snagov*, *Roman*, *Pantelimon* etc.⁷ Alteori, localitatea poartă numele urmașilor, format cu sufix⁸. Se întâmplă astfel deoarece materialul antroponimic este parțial repetat în toponimie și, invers, din unele toponime s-au creat nume de persoană⁹. Exemple de nume de familie care provin din toponime¹⁰ sunt înregistrate și în localitățile anchetate: *Almăjan* (B, D), *Ardelean* (T, B, D), *Birdean* (B), *Bocșan* (B, G), *Botoșineanu* (B), *Craiovan* (D), *Fărcășanu* (B), *Gădean* (D), *Gătăianțu* (B), *Ghilezan* (G), *Giulvezan* (T, D), *Izgărian* (G, T), *Jebelean* (T, G), *Kahovan* (T), *Mațedolean* (T), *Mărgineanțu* (G), *Moldovan* (B, D, G), *Moroșan* (D), *Mureșan* (T, B, D), *Sălăjan* (D), *Togorean* (G), *Timiș* (D), *Turda* (B), *Zăgrean* (G).

O ultimă categorie cuprinde nume de familie care reprezintă nume de popoare¹¹: *Neamțu* (B, G), *Roman* (D), *Rusu* (B, D, G, T), *Sârbu* (T, D, G), *Tătar* (B), *Turcu* (D), *Țigan* (D). Numele de acest fel nu dovedesc neapărat originea străină a purtătorului.

1.2. Denominația populară are un caracter mult mai mobil, mai creator decât cea oficială. Pentru desprinderea acestui mecanism în denominația populară este suficientă cunoașterea situației ultimelor câtorva generații. Formula populară de denominație este mai labilă, mai puțin rigidă, se schimbă de la o dată la alta și ilustrează fidel sistemul de organizare a indivizilor după neamuri.

Cea mai obișnuită formulă de denominație populară este formată din numele de botez al individului urmat de numirea neamului, familiei sau

⁶ *Ibidem*, p. 92.

⁷ *Ibidem*, p. 92.

⁸ Vezi Iordan, *Toponimia*, p. 154 și urm.

⁹ Vezi Constantinescu, *DOR*, p. 9.

¹⁰ Vezi și I. Roșianu, *O problemă de onomastică în discuție*, CL, 1966, nr. 2, p. 300, Șt. Pașca, *DR*, VII, p. 154 ș.u.

¹¹ Cf. Al. Graur, *Nume de persoane*, p. 93.

numai a tatălui sau a soțului: *Gheorghe a lu Ostache* (G), *Titi a lui Mălaimare* (G), *Nicoleta a lu Frujină* (G), *Vasile a lu Nechifor* (B), *Petrică a lu Tomoioagă* (T), *Mărioara a lu Dinu lu Mărtoń* (B), *Eva a lu Simion* (D). În cazul tuturor formulelor populare intră numele de botez, singurul poate pe care omul îl poartă toată viața, pentru că porecele și supranumele se mai pot schimba odată cu trecerea timpului, în urma unor întâmplări neprevăzute.

Această formulă de denominație populară are și variante mai complexe. Astfel, numele de botez poate avea mai mulți determinanți atributivi¹²: *Cristi a lu Pavel Brândușa* (G), *Mărie a lu Ion Boldurean* (G), *Moise fiu lu Iova Muțiu* (G), *Ghizele fia lu Petru junior* (G), *Nasta soția lui Adam Chici* (G), *Georgina a lu Ion Pătrulescu* (T), *Eva a lu Nicolae Covaciu* (T), *Sofica a lu Ion Căpățână* (B), *Iova a lu Marta Puia* (B), *Sofia a lu Ștefan Crâsta* (D), *Vasile a lu Ion a lu Albu* (D). Aceste forme supracompuse apar în cazurile în care există mai multe nume compuse identice. Interesant este că uneori se pune în relație, în cadrul acestor formule populare, numele de botez al individului nu cu cel al tatălui sau familiei sale, ci cu cel al tatălui sau familiei soției.

Altă formulă de denominație se formează din numele de botez al celui numit, urmat de o apozitie legată ce reprezintă supranumele sau porecla, fie a familiei, fie a sa: *Ioan Fârcea* (supranumele familiei) (G), *Mioara Bolobiță* (porecla sa) (G), *Cornel Goruian* (G), *Gheorghe Păun* (T), *Costică Chiciu* (B), *Mihai Copil* (D).

În ceea ce privește numele femeilor, lucrurile se prezintă, oarecum, altfel. Înainte de căsătorie, fata este numită cu numele său de botez, urmat fie de genitivul numelui sau supranumelui familiei fie, mai rar, de porecla ei: *Ana lu Țăran* (G), *Nuți lu Goza* (G), *Tina Capra* (G), *Mărioara lu Târboc* (B), *Ioana a lu Troacă* (B), *Maria Ridichie* (T).

După căsătorie, femeia este numită cu numele ei de botez urmat fie de numele soțului în genitiv, fie de supranumele sau porecla soțului trecută la feminin, fie cu o poreclă dobândită după căsătorie: *Stoianca lu Periat* (sau *Periata*) (G), *Cocotoańe* (G), *Târșoańe* (G), *Trăicoańe* (B), *Forgoańe* (B). Procedeu de moțiune este foarte folosit în aceste cazuri și se realizează prin adăugarea sufixului *-oańe* la forme de masculin care pierde vocala finală.

2. Numele de botez

Temelia onomasticii o formează numele de botez sau prenumele. În legătură cu numele de botez trebuie spus că, în perioada actuală, nu mai

¹² Fapt subliniat și de Graur în *Nume de persoane*, p. 91.

există un criteriu precis și general după care sătenii să aleagă nume pentru urmașii lor. Mare parte dintre ei dau nou-născuților nume „frumoase”, „orășenești”, cu o rezonanță „aleasă”, „urbană”. Modelele imitate frecvent de țărani, ca frumoase ori deosebite, sunt numele fiilor intelectualilor din sat sau cele întâlnite pe cale audio-vizuală.

O sursă foarte importantă de „primenire” a sistemului numelor de botez din localitățile anchetate au constituit-o acei muncitori navetiști care lucrau și mai lucrează unii și azi în Timișoara. Aceștia au schimbat considerabil fizionomia sistemului onomastic din sat față de cea de acum câteva decenii.

Cea mai potrivită clasificare a numelor de persoană este aceea în două mari grupe:

1. creștine sau hagiografice (calendaristice – cărturărești), împreună cu derivatele lor populare, dintre care unele sunt împrumutate de la vecini, altele create de români – inclusiv numele privitoare la cult;

2. laice, în care intră: nume de creație populară, nume împrumutate de la vecini și câteva luate din cărți¹³. Însă și în cazul numelor de botez se poate ține cont de cele două sisteme de denotație: cel oficial și cel popular.

2. 1. Nume de botez oficiale

Cercetând registrele de cult dintre anii 1898 și 2008 am ajuns la concluzia că cele mai frecvente nume de bărbați sunt următoarele: *Ion* (45 – G, 93 – B, 38 – T, 112 – D), *Nicolae* (22 – G, 32 – B, 12 – T, 44 – D), *Gheorghe* (20 – G, 28 – B, 9 – T, 29 – D), *Vasile* (23 – G, 24 – B, 6 – T, 26 – D), *Petru* (15 – G, 20 – B, 7 – T, 44 – D), *Ștefan* (16 – G, 9 – B, 3 – T, 30 – D), *Mihai* (19 – G, 10 – B, 4 – T, 13 – D), *Dumitru* (16 – G, 9 – B, 1 – T, 9 – D), *Constantin* (19 – G, 6 – B, 3 – T, 9 – D).

Comparând această clasificare statistică cu cele făcute de Aurelia Stan¹⁴ (privitoare la valea Sebeșului), Al. Cristureanu în colaborare cu Aurelia Stan¹⁵ (cu privire la satul Purcărești) și Ion Toma¹⁶ (privind satul Lăcrița), se pot face câteva observații. Cele mai frecvente nume sunt cele calendaristice (creștine, biblice, hagiografice), dovadă a influenței nebănuite de puternice pe care a exercitat-o creștinismul în sistemul nostru antroponimic. Obiceiul de a boteza nou-născuții cu nume de sfinți nu e o

¹³ Vezi Christian Ionescu, *Mică enciclopedie onomastică*, București, EER, 1975, p. 13; Constantinescu, *DOR*, p. XLIII.

¹⁴ Vezi Aurelia Stan, *Frecvența numelor de persoană masculine în Valea Sebeșului*, în CL, II, 1957, p. 267-279.

¹⁵ Vezi A. Cristureanu și Aurelia Stan, *Prenumele locuitorilor din satul Purcărești, raionul Sebeș*, în 1957, în CL, V, 1960, p. 103-109.

¹⁶ Vezi Ion Toma, *Nume de persoane din satul Lăcrița*, în CF, nr. 1, 1972, p. 61-73.

caracteristică românească. Ceea ce este interesant la noi și azi e credința aceea intimă și vie pe care o are poporul în solitudinea protectoare de care se bucură «omul» din partea Sfântului al cărui nume îl poartă. Această credință în protecția Sfântului cu nume omonim e veche la popoarele creștine¹⁷ și, desigur, ei îi datorăm și noi masa aceea mare de nume hagiografice pătrunse în antroponomastică. Prin caracterul lor evocativ, numele de sfinți propagate prin biserică au înlăturat din tezaurul antroponomastic numele învechite românești.

Numele creștine pot fi subîmpărțite, la rândul lor, în următoarele categorii¹⁸:

1. Străvechi populare, din epoca formării limbii române, în legătură cu sărbătorile mari oficiale sau cu cele populare grefate pe anumite reminiscențe de sărbători păgâne: *Florea* și *Florica* (< *Floriile*) (G, B, T, D), *Sânzian* (< *Sanctus dies Johannis*) (G), *Marin* (< *Marinus*) (G, B, T, D), *Nicoară* (< *Nicolas*) (D), *Paul* (< *Paullus*) (G, B, T, D).

2. Cărturărești sau calendaristice

A. nume din Vechiul Testament, trecute în calendar: *Avram* (B), *Iacob* (G), *Ieremia* (G), *Ilie* (B, G), *Moise* (G, T); altele netrecute în calendar: *Adam* (G, B, T, D), *Aron* (G), *Dan* (G, B, T, D), *Noe* (G, B).

B. din Noul Testament și din martirologii: a) nume vechi de origine ebraică, greacă, romană, egipteană, persană: *Vichentie* (< *Vicentius*¹⁹), care a avut o frecvență mare în trecut (41 – G), azi dispărând din inventarul unor localități și păstrându-se cu frecvență foarte mică în altele (1 – B); b) nume elaborate în perioada creștină precum: *Cristian* (G, B, T, D), *Emanuel* (G, B, D), amintind pe Iisus; nume ce privesc idei sau sentimente creștine, ca cele formate cu *θεός* „Dumnezeu”: *Timotei* (G); c) nume ce desemnează virtuți creștine: *Inochentie* (G, B). Este de observat că unele dintre numele calendaristice circulă în două forme: cea calendaristică, greco-slavă și cea cu fonetism latin sub influența catolică: *Gheorghe* – *George* (G, B, T, D).

Cea mai mare parte a prenumelor de proveniență calendaristică o formează cele perpetuate prin tradiția familiilor.

1. Prenume și porecle create de popor

a). Unele constau din chiar numirea sărbătorii: *Florea* (Floriile) (G, B, T, D), *Sânzian* și *Sântion* (24 iunie) (G, B) etc.

b). Numele calendaristice ale sfinților mai de văză se repetă în numeroase forme derivate de creație populară, unele românești, altele străine, împrumutate de la vecini. Luând ca exemplu numele calendaristic

¹⁷ Vezi Pașca, *ȚO*, p. 25.

¹⁸ Vezi Constantinescu, *DOR*, p. XLV.

¹⁹ Vezi Tatiana Petrache, *Dicționar enciclopedic al numelor de botez*, București, Editura Anastasia, 1998, p. 7.

Ioan, care a circulat mai mult ca oricare altul, găsim următoarele categorii de derivate: A. românești: *Nică* (G, B, T), *Niță* (G); B. slave: *Ivan* (D), *Iovan* (G, B, D), *Ioța* (B, D); C. ungurești: *Ianoș* (G, B, D).

Alături de cel mai folosit nume de botez masculin – *Ion*, au o frecvență neașteptată numele *Gheorghe*, *Vasile* și *Nicolae*. Primele două apar printre cele mai frecvente și în statistica Aureliei Stan (pe locul 3, respectiv 8)²⁰. În ceea ce privește antroponimul *Nicolae*, acesta este frecvent și în satele ardelenesti, în timp ce în cele oltenesti apare *Marin*, după cum afirmă Ion Toma²¹.

În ceea ce privește frecvența numelor de femei, clasificarea statistică se prezintă în felul următor: *Maria* (20 – G, 67 – B, 21 – T, 105 – D), *Ana* (22 – G, 36 – B, 10 – T, 63 – D), *Floare* (19 – G, 28 – B, 12 – T, 29 – D), *Elena* (9 – G, 23 – B, 8 – T, 27 – D). Antroponimul *Marta* apare înregistrat de 11 ori în statistica din 1898 (G), iar în prezent nu apare decât de 2 ori (B). Și în cazul numelor de persoane feminine se observă influența creștinismului. Se întâlnesc, astfel, nume străvechi populare: *Flore* și *Florica* (< *Floriile*) (G, B, T, D), *Maria*; nume cărturărești sau calendaristice: *Eva* (G, B, T, D), *Cristina* (G, B, T, D), *Irina* (G, B, T, D), *Iustina* (G, B).

Comparând această statistică cu cele efectuate în localitățile Sebeș și Lăcrița, se pot aduce unele precizări. Cel mai frecvent nume feminin din Ghilad este *Ana*, iar în Banloc, Toager și Denta este *Maria*, nume frecvent și în Sebeș. În Lăcrița însă predomină antroponimul *Elena*. Acesta apare și sub forme diferite, provenite din hipocoristice: *Ileana*, *Leana*, *Lena*, *Lenuța*, *Nuți* etc., forme întâlnite și în localitățile anchetate.

Atât în ceea ce privește numele de botez masculine, cât și cele feminine, s-ar putea chiar alcătui un fel de atlas cu arii de frecvență a numelor de persoane, care ar putea aduce contribuții incontestabile la clasificarea istorică, dialectală și etnografică a teritoriului și a populației țării.

2.3. Nume de botez populare

Sistemul popular al numelor de botez cuprinde, în cele mai multe cazuri, aceleași elemente cu cel oficial, fiind deosebită doar forma în care sunt folosite aceste elemente.

Deseori, mai ales în perioada mai veche, forma populară a numelor de botez pătrunde chiar în registrele stării civile și de cult, pentru că atât notarii, cât și preoții nu cunoșteau nici ei forma literară a numelui respectiv.

²⁰ Vezi Aurelia Stan, *art. cit.*, p. 55-64.

²¹ Vezi Ion Toma, *art. cit.*, p. 61-73.

Un element general în sistemul popular al numelor de botez îl constituie hipocoristicele. Ele pot fi formate prin diminutivarea numelui: *Ionel, Ionuț, Ionică* de la *Ion*. Unele dintre aceste diminutive pătrund, în ultimul timp, și în sistemul oficial. Astfel apar nume ca: *Dorel, Dorinel, Marinel, Petrișor, Viorel*.

Alte hipocoristice se formează prin prescurtări ale numelor. De exemplu, de la *Constantin* avem hipocoristicele: *Costică, Costel, Dinu* (= *Constandin*).

De multe ori se combină prescurtarea hipocoristică a unui nume cu diminutivarea sa, dând forme și mai depărtate de forma de origine. Astfel, de la *Ștefan* avem derivatele *Fănică* și *Fănel*.

În afară de hipocoristice și diminutive, sistemul popular al numelor de botez se deosebește de cel oficial și prin aspectul fonetic deosebit, dialectal, chiar dacă numele este același ca în limba literară. Toate numele de botez, chiar și cele mai moderne, sunt pronunțate, mai ales de sătenii mai în vârstă, în conformitate cu legile fonetice care acționează în zona dialectală anchetată. Spre exemplificare, se încadrează aici: *Mărie, Mărioara, Geoarge, Pătru*. Numele proprii se încadrează deci fonetic între celelalte cuvinte împrumutate, suferind cam aceleași adaptări.

3. Porecle și supranume

Datorită complexității și diversității problemelor pe care le includ, porecele și supranumele – elemente considerate ca aparținând sistemului popular de denotație – au trezit interesul cercetătorilor.

Având în vedere că în lucrările de specialitate consacrate, în întregime sau parțial, acestei probleme, terminologia nu este unitară, folosindu-se când ambii termeni – poreclă și supranume –, când numai unul dintre cei doi, se impun anumite precizări. Interpretările de până acum, deși nu au ajuns la un consens, au adus pe rând observații notabile.

Încă din anul 1895, în lucrarea *Poreclele la români*, I.-A. Candrea încerca să facă o distincție între poreclă și supranume. Astfel, el susținea că „aceste cuvinte, prin care poporul lovește în năravul sau defectul cuiva, se numesc porecle”²². În continuare autorul precizează că „porecele se deosebesc de cuvintele de ocară obișnuite prin aceea că acestea din urmă spun în genere defectul sau năravul cuiva verde, fără niciun înconjur; pe câtă vreme porecele conțin mai întotdeauna o metaforă”²³. Lui Candrea îi revine și meritul de a face pentru prima dată în onomastica românească considerații teoretice privind supranumele, văzute în corelație cu porecla: „Dacă porecla dată cuiva de către o persoană este repetată și de alții la

²² Vezi I.-A. Candrea, *Porecle la români*, București, Editura Socec, 1895, p. 7-8.

²³ *Ibidem*, p. 8.

adresa aceleiași persoane, ea devine supranume”²⁴. Mai departe, Candrea notează: „Porecla, devenită supranume, pierde foarte adesea noțiunea primitivă peiorativă [...]. Supranumele se alipește atunci la numele acelei persoane și ori se stinge odată cu încetarea ei din viață, ori îi supraviețuiește, trecând asupra urmașilor săi, ca nume de familie”²⁵.

Părerăa lui Candrea a fost reluată și dezvoltată de Șt. Pașca în *Nume de persoane și nume de animale în Țara Oltului*. Acesta reia citatul din I.-A. Candrea, unde făcea deosebirea dintre „cuvintele de ocară” și porecle, și înlocuiește „cuvintele de ocară” cu termenul „calificative”, menținând în continuare intact citatul²⁶. Șt. Pașca consideră că termenul supranume ar fi mai indicat întrucât „necesitatea utilizării termenului «supranume» e dictată de împrejurarea că acesta are o funcție exclusiv antroponomastică, pe când porecla indică și o funcție semantică. Porecla se dă ca o batjocură unui individ, incidental, supranumele, născut din porecle și calificative este legat indisolubil de numele indivizilor, devenind chiar ereditare”²⁷. I. Roșianu, în articolul *O problemă de onomastică în discuție*, presupunea că „funcțiunea semantică” de care vorbea Pașca în lucrarea citată „se referă la faptul că porecla poate fi pusă în legătură cu un apelativ sau cu un substitut al acestuia, legătură care duce la o semnificație oarecare și reflectă, mai mult sau mai puțin, personalitatea purtătorului ei”²⁸.

Dezbătând apoi alte păreri, Roșianu optează pentru menținerea termenului de supranume, „termen neechivoc și, indubitabil, mai cuprinzător decât porecla, înțelegând prin el acea categorie antroponimică, specifică sistemului popular, neoficial, de denotație personală, care cuprinde unul sau mai multe elemente denominative suplimentare numelui oficial al unei persoane sau colectivități. În consecință, supranumele nu trebuie înțeles decât ca fiind un adaos la numele oficial sau un substitut al acestuia, indiferent de nuanța căreia i se circumscrie (afectivă, neafectivă etc.)”²⁹. El include poreclele în categoria supranumelui, considerând poreclele „acele supranume (deci tot supranume) care au caracter motivat și afectiv și ilustrează particularități fizice, psihice, lingvistice, geografice etc. (de obicei defecte) sau întâmplări memorabile din viața purtătorilor lor, având la bază, de cele mai multe ori, o metaforă creată mai ales din și pentru amuzament. Spre deosebire de restul supranumelor, poreclele răspund mai mult unei funcțiuni semantice și mai puțin antroponimice. Ele

²⁴ *Ibidem*, p. 8

²⁵ *Ibidem*, p. 9.

²⁶ Cf. Pașca, *ȚO*, p. 43.

²⁷ *Ibidem*, p. 44.

²⁸ Vezi I. Roșianu, *O problemă de onomastică în discuție: categoriile antroponimice*, LR, XXV, 1976, nr. 3, p. 291.

²⁹ *Ibidem*, p. 298.

se nasc spontan, dar scopul creării lor ține în primul rând de psihologia creatorilor lor de a aduce noi forme în adresare, mai sugestive, mai «ieșite din comun», dar cu o mai mare putere de evocare, mai vii... Porecele a căror semnificație este total necunoscută în momentul culegerii lor pe teren rămân, până la proba contrară, simple supranume»³⁰.

Un punct de vedere demn de luat în considerare și care a fost reluat și de alți cercetători este cel exprimat de Aurelia Stan în *Porecle și supranume din Valea Bistriței*, p. 43. Cercetătoarea susține că „porecla devine supranume numai atunci când își pierde conținutul ironic. Aceasta se întâmplă, mai ales, când porecele, fiind indisolubil legate de numele unor persoane, trec și asupra celorlalți membri ai familiei, devenind chiar ereditare”³¹. Autoarea ține să precizeze că „supranumele și porecele au funcțiuni speciale: porecla este un element cu conținut afectiv, în timp ce supranumele n-a avut niciodată un astfel de conținut sau, chiar dacă l-a avut la început, cu timpul l-a pierdut”³², pentru ca puțin mai târziu să se contrazică scoțând în evidență calitatea ambilor termeni de a fi „expresivi, sugestivi”.

O altă cercetătoare, Doina Grecu, în *Despre supranumele din comuna Berzovia. I. Supranumele provenite din nume de familie, prenume și hipocoristice*, în „Cercetări de lingvistică”, VII, 1962, nr. 1, p. 53-57, încearcă, de asemenea, să diferențieze cei doi termeni (poreclă și supranume), să dea fiecăruia dintre ei un sens cât mai exact: „supranumele este lipsit de conținut afectiv și este colectiv și ereditar. El provine dintr-o poreclă sau dintr-un calificativ. Spre deosebire de acesta, porecla este raportată la un singur individ și plină de conținut afectiv”³³.

O. Vințeler este și el unul dintre cercetătorii care s-au ocupat de această problemă onomastică, dar care preferă termenul de poreclă. Astfel, după ce aduce argumente, citând din lingviștii ruși V.K. Ciceagov, Lev Uspenski și L.J. Kolokolova, scoate în evidență faptul că între poreclă și supranume există o mare diferență. El susține că „apariția porecelor, cât și a supranumelor este incidentală, dar destinația lor diferă, deși ambele sunt calificative. Apoi ele se deosebesc și din punctul de vedere al originii lor. [...] porecele își au originea mai ales într-un defect, în timp ce supranumele au la bază o profesie, situația socială etc. și ele nu supără, de cele mai multe ori scoțând în evidență anumite calități ale persoanelor respective”³⁴.

³⁰ *Ibidem*, p. 298.

³¹ Aurelia Stan, *Porecle și supranume din Valea Bistriței*, LR, 1957, nr. 5, p. 43.

³² *Ibidem*, p. 42-43.

³³ Vezi Doina Grecu, *art. cit.*, CL, VII, 1962, nr. 1, p. 54.

³⁴ O. Vințeler, *Porecle din satul Căptălan (raionul Aiud, regiunea Cluj)*, CL, Cluj, IX, 1964, nr. 1, p. 118.

Al. Graur, în lucrarea *Nume de persoane*, consideră neinteresante și ușor de înlăturat criteriile care ar duce la distincția dintre poreclă și supranume³⁵, renunțând la termenul supranume și reținându-l în exclusivitate și el pe acela de poreclă.

Printre cei care consideră că trebuie menținuți ambii termeni se numără și I. T. Stan care, în *Porecle și supranume din comuna Sohodol (raionul Câmpeni, regiunea Cluj)*, afirmă: „trebuie menținuți ambii termeni, prin poreclă (policră, poriglă, poreglă, poreclă) înțelegându-se acel calificativ, acea ciufală care se atribuie unei persoane, indiferent dacă e vorba de vreun defect fizic, o asemănare cu altă persoană, de îndeletniciri, de trăsături psihice, diferite întâmplări din viață și chiar dacă se păstrează și la restul generațiilor și chiar dacă nu se cunoaște apoi motivul acordării aceluia atribut”³⁶. Iar prin supranume „ar urma să înțelegem acele nume, prenume, forme hipocoristice care apar alături de numele și prenumele actual al cetățenilor utilizate pentru individualizare, fără a conține un atribut, o ciufală, o poreclă”³⁷.

Dacă porecla este privită de către Emese Kis și Maria Groza ca o „metaforă ce rezultă din prescurtarea unei comparații dintre purtătorul poreclei și un fenomen sau obiect existent în afara lui”³⁸, Al. Cristureanu folosește termenul supranume în accepția lui I.-A. Candrea, dar și el tratează materialul nediferențiat și ajunge la concluzia că, „studiate din punct de vedere stilistic [...], porecele și supranumele presupun un grad deosebit de afectivitate”³⁹.

În articolul *Porecle (comuna Șimișna, raionul Dej, regiunea Cluj)*, Margareta Purcar-Gușeală încearcă să pună lucrurile la punct. După ce arată că în unele lucrări de specialitate se face o diferențiere între poreclă și supranume, ea este de părere că e mai bine să folosim un singur termen, și nu doi. Autoarea preferă însă termenul poreclă, pentru că „pare mai cuprinzător și mai exact decât termenul supranume”⁴⁰, dar nu dă o definiție poreclei.

După o succintă și la obiect prezentare a diverselor opinii referitoare la problema termenilor despre care e vorba, V. Țâra sugerează folosirea exclusivă a termenului de supranume, pentru că „are, spre deosebire de poreclă, avantajul de a fi mai general și deci mai cuprinzător,

³⁵ Vezi Graur, *Nume de persoane*, p. 70.

³⁶ În StUBB, XIII, 1968, nr. 1, p. 100.

³⁷ *Ibidem*, p. 101.

³⁸ Emese Kis, Maria Groza, *Porecla – metaforă privită ca un micromodel explicativ*, SMO, 1969, p. 51-57.

³⁹ Al. Cristureanu, *Supranumele locuitorilor din satul Răchita*, CL, VI, 1971, nr. 2, p. 410.

⁴⁰ Margareta Purcar-Gușeală, *Porecle (comuna Șimișna, raionul Dej, regiunea Cluj)*, LL, XIV, 1967, București, p. 143-164.

este neechivoc și definește mai precis elementul suplimentar, dar absolut indispensabil, din sistemul denominativ rural”⁴¹. Autorul ține să precizeze, totuși, că supranumele pot fi „ironice – care au un pronunțat caracter afectiv și vizează satirizarea, uneori chiar descalificarea celui care le poartă”, și „neutre – lipsite de caracter afectiv, satiric sau ironic, care nu slujesc decât la precizarea identității”⁴².

Autorii unui alt articol, M. Homorodean și N. Mocanu, sunt „de acord, în principiu, cu semnificația dată termenului de supranume, și ca cele două categorii să se numească, poate mai pregnant, supranume subiective și, respectiv, supranume obiective”⁴³.

Faptul că porecla are un rol denominativ identic cu al supranumelui reiese și din definițiile întâlnite în DLRM. Astfel, porecla este definită ca un „supranume dat (în bătaie de joc) unei persoane, în legătură cu o trăsătură caracteristică” a aspectului său exterior, a psihicului sau a activității sale. Supranumele e definit ca un „nume dat unei persoane, pe lângă numele propriu, în semn de cinste (uneori și de batjocură); nume pe care și-l ia sau care se dă unei persoane, pentru a se deosebi de altă persoană”.

Ținând cont de tot ce am enunțat mai sus, se poate spune că unii cercetători reduc sfera poreclei, considerând-o de la un moment dat supranume (I.-A. Candrea, Șt. Pașca, Aurelia Stan, Doina Grecu, I. Roșianu, Al. Cristureanu etc.), alții o înlătură complet, înlocuind-o cu supranume (subiective sau obiective, ironice sau neutre) (V. Țâra, M. Homorodean, N. Mocanu), iar alții dau întâietate termenului de poreclă, care poate fi afectivă sau nu, se poate referi la o calitate sau un defect, își poate schimba cu timpul valoarea semantică (Al. Graur, O. Vințeler, Emese Kis, Maria Groza, Margareta Purcar-Gușeală etc.).

Menționăm faptul că termenul „supranume” nu este cunoscut în mediul rural, el fiind o creație a specialiștilor, în timp ce termenul „poreclă” este cunoscut de către toți locuitorii, chiar și de către cei veniți din alte regiuni. Dar această lucrare voindu-se a fi una științifică, vom folosi termenul *supranume* ca termen unic ce include categoria poreclelor.

Supranumele aparținând sistemului antroponimic din localitățile anchetate (Ghilad, Banloc, Toager, Denta) pot fi grupate în mai multe categorii, în funcție de caracterul (afectiv – ironic sau neafectiv – neutru) și de originea lor semantică.

⁴¹ V. Țâra, *Supranumele românești din comuna Domașnea (Caraș-Severin)*, AUT, VI, 1968, p. 227.

⁴² *Ibidem*, p. 227.

⁴³ M. Homorodean, N. Mocanu, *Din onomastica comunei Scărișoara (jud. Alba)*, StUBB, fasc. 2, 1969, p. 136.

3.1. Supranume afective – ironice

1. Supranume atribuite după particularități fizice

Albu (G) „cu părul cărunt”

Barna (G) „era cam negricios” (< magh. *barna* „bour” sau ucr. *Barna* „bou cu părul cenușiu închis”, Iordan, DNFR, p. 49)

Bobocea (B) „era îmbujorat” (< *boboc*, cu suf. *-ea*) (Iordan, DNFR, p. 67)

Bulbuc (G) „avea ochii bulbucăți” (< *bulbuc* „bășică de apă” pe suprafața unei ape, mai ales pe vreme de ploaie) (Iordan, DNFR, p. 86)

Burfă (B) „are burfă mare” (< *burfă* „burtă”)

Buzatu (G) „cu buze mari” (< *buzat*)

Cap-dă-cal (G) „avea capul mare”

Cășulă (B) „purta mereu căciulă”

Cârnu (G) „cu picioare carne”

Coarba (G) „negru la păr ca un corb și la a bătrână i s-o spus așa”

Covăsăt (G) „erau mai albi la față” (< (*lapte*) *covăsît* „lapte acru, iaurt”)

Ghidăr-Mic (G) „parcă era un om pitic”

Lișca (G) „cu părul alb”; *liș* + suf. *-ca* (CADE); cf. *Ilușca* (Pașca, Ț.O., p. 270)

Laie Michi (D) „erau mai mulți Nicolae în familie și ăsta era ăl mai mic”; hipocoristic al lui *Nicolae*

Moacă (T) „avea o față urâtă” (< *moacă* „figură”)

Pecmez (G) „erau neamuri cu a lu Covăsît, dar erau mai negri” (< *pecmez* „gem”)

Pîlîje (T) „era numai piele și os” (< *piele*)

Pitica (G) „mică de înălțime; (< *pitic* + suf. *-a*) (Iordan, DNFR, p. 368)

Pleșu (G) „pleș, chel”

Pârlea (G) „mic și slab, jigărit”; (*a*) *pârli* cu suf. *-ea*; cf. și *pârle* „epitet pentru un om chel” (DNFR, p. 370)

Pușcă-rață (D) „chior de un ochi”

Râmă (D) „cel mai mic din familie”

Roșca (G) „singurul din familie cu părul roșcat” (*roșu* + suf. antrop. *-ca*) (Iordan, DNFR, p. 399)

Roșu (G, D) „cu părul roșcat”

Sora-mică (G) „foarte mică de statură”

Șchiopu (G) „cineva din familie a fost șchiop”

Șoldeu (G) < *șoldeu* varianta lui *șuldeu*: „1) purcel până la un an; 2) iepure până la un an” (< magh. *süldö*) (DLR); *șold* sau (și) *șoldu* cu suf. *-eu* (Iordan, DNFR, p. 435)

Ureche „cu urechi mari”.

2. Supranume care indică particularități psihice

Adormitu (B) „amețit, adormit”

- Baicu* (D) „găsea la orice câte un bai” (< bg. *Bájko*, cf. Pătruț, *Nume*, p. 15)
- Bicheru* (D) „era bicher, șmecher”
- Ciocan* (G) „prost, nătăfleț”
- Codoașcă* (T) „îi plăcea să împărecheze tinerii”
- Doagă* (G) „îi lipsea ceva la cap”
- Dârză* (T) „moale din fire”
- Făloasa* (T) „îi plăcea să se aranjeze mult”
- Firea* (G) „spunea că nu-și poate ține firea; nervos”;
- Firu* sau/și *Fira* + suf. *-ea* (Iordan, DNFR, p. 201)
- Georgie-bît* (B) „prost ca bâta”; variantă a lui *Gheorghe* + determ. subst. *bât*
- Gârșescu* (T) „zgârcit”; *gârci*, variantă a lui *zgârci* „cartilaj; o unealtă a dogarului”, cu suf. diminutival *-eag* (Iordan, DNFR, p. 225)
- Ghișoane* (G) „nu-i era bun nimic”; < bg. *Gičo*; ar putea fi și *ghici*, variantă regională a lui *bici*; Cf. și rus. *Gičev* + suf. *-oane* (Iordan, DNFR, p. 220)
- Hibai* (G) „avea o hibă, un defect”
- Mălai-Mare* (G) „era lacom și avar”
- Mândruța* (G) „era făloasă la joc”; femininul lui *mândruț*; diminutiv al lui *mândru* (DNFR, p. 311)
- Mândrici* (D) „erau toți făloși”
- Minșună* (D) „mințea mult”
- Mireasa* (G) „se îmbrăca încet ca o mireasă”
- Mățu* (B) „leneș” < *măț* „pisic”
- Muțuțui* (G) „cu moț, mai presus decât alții”; < gr. *Mutsos*, *Mutsu* (Iordan, DNFR, p. 322)
- Nemeș* (G) „ca un domn” (DA); < *nemeș* „nobil maghiar” (Iordan, DNFR, p. 331)
- Spăriosu* (G) „sperios”
- Spârlea* (T) „era iute în toate părțile”; (a) *spârli*, variantă a lui *zbârli*, cu suf. *-ea*, (Iordan, DNFR, p. 422)
- Ușurelu* (G) „era sprinten în mișcări”; < *ușor* + suf. dim. *-el*
- Vizel* (G) „nu scăpa nimic din vedere”.

3. Supranume atribuite după lucruri și obiecte comune

- Boambă* (G) < *boambă* „boabă, bob” (Iordan, DNFR, p. 67)
- Bumbu* (G) < *bumb* „nasture” (Iordan, DNFR, p. 87)
- Fănină* (B) < băn. *fănină* „făină”
- Firiz* (G) „ferăstrău” < magh. *fűrész* „ferăstrău”, care a fost împrumutat sub forma *firiz* în graiurile de peste munți” (Iordan, DNFR, p. 201)
- Gădînă* (G); *gadină* „animal sălbatic” (Iordan, DNFR, p. 212)
- Ou* (G) „toată ziua căpta ouă”
- Păsulă* (G) „fasole”
- Podu* (B)
- Pupu* (D); *pup* „mălai copt în cenușă, turtă” (CADE)

Șoclod (G) < *șoclod* „cocean de porumb”

Șoancă (B) „șuncă”, < bg. *šonka* sau (și) ung. *šonka* „șuncă” (Iordan, DNFR, p. 435)

Tranță (G) „zdreanță”

4. Supranume atribuite după numele unor animale sau plante

Ariciu (G) < *arici*, cf. n. top. *Ariciu*, *Aricioaia* (Iordan, DNFR, p. 36)

Bica (G, B) < *bică*, fem. lui *bic* „taur” (Iordan, DNFR, p. 63)

Bužeac (G) < *bugeac* „covor de mușchi, buruiană; amestecătură de lemne putrede”; probabil din sârb. *bučjak* „jăget” (CADE)

Busuioc (D) < *busuioc*, cf. n. top. *Busuiocul* (Iordan, DNFR, p. 90)

Capra (G) < *capră*

Cioară (G) < *cioară*, cf. n. top. *Cioara* (Iordan, DNFR, p. 123)

Ciocârlie (D) < *ciocârlie*, cf. n. top. *Ciocârlia* (Iordan, DNFR, p. 124)

Ciurcan (T) < bg. *čurka*; cf. și *Ciurca*, (*ciurcă*, variantă a lui *curcă*) + suf. *-an* (Iordan, DNFR, p. 132)

Cucu (G) < *cuc(u)*

Dudă (G) < *dudă* „fructul dudului” sau bg. *Duda* (Iordan, DNFR, p. 184)

Hârțu (B) < *hârț* „șoarece”

Liliacu (B) < *liliac* „planta sau/și animalul” (Iordan, DNFR, p. 280)

Lupu (G, T) < *lup(u)*

Macu (G) < *mac* „numele unor plante”; cf. și ung. *makic* „ghindă”, bg.

Mako (Iordan, DNFR, p. 286)

Morcoń (T) < *morcoń* „morcov”

Neghină (G)

Nucu (G); hipocoristic de la *Ion* (DO, p. 82); *nuc*, cf. *Perju*, *Stejar* etc.

Poamă (T) < *poamă* cu sens figurat, ironic

Purcel (G) < *porc* + suf. dim. *-el*

Râma (D)

Stârcu (T) < *stârc* „cocostârc, barză”

Șeapă (G, B) < *șeapă* „ceapă”

Șireășă (B) < *s'ireășă* „cireășă”

Trandafir (B)

5. Supranume referitoare la starea socială din trecut

Cotrea (B) „zdrențuros” (DLRC)

Năspălatu (G) „sărac, murdar”

Socâlțea (G) „foarte murdar”, tema lui *ciocâltău* (*ciocâlț-*) cu suf. *-ea*.

Poate fi privit și ca un derivat de la *ciocâlțeu*, variantă a lui *ciocâltău* (Iordan, DNFR, p. 124)

6. Supranume datorate unor întâmplări, obiceiuri, deprinderi

Boian (T) „avea o vacă numită *Boiana* pe care o striga toată ziua”; < bg. *Bojan* (și sl. *Bojan*). Ar putea fi, uneori, un derivat de la n. top. *Boia*; cf. n. top. *Boian(ul)* (Iordan, DNFR, p. 69)

Cecai (G) „repetă des cuvântul, imitând un vecin sârb”

Pășăron (G) „umbla toată ziua după ouă de păsări” (< *pasăre* + suf. *-on*)

Pârvu (G) „primul născut”, < bg. *Pârvo*; cf. și *pârv* 1) (despre oi) „cu lână puțină, scurtă și creată”; 2) (despre oameni) „scund” (Iordan, DNFR, p. 369)

Chițumanu (B) „așa obișnuia să-și cheme nepoții”.

7. Supranume atribuite după forme alintătoare sau alte expresii

Lala (B); < gr. *Lala(s)* sau (și) bg. *Lala* (Iordan, DNFR, p. 272)

Puu (G) < interjecția *pu-pu!*

Tita (B); < bg. *Tita* sau (și) gr. *Tita* (Iordan, DNFR, p. 453)

Treosc (G) < interjecția *treosc!*

Truț (G) (hipocoristic de la *Dumitruț*, *Pătruț*)

Țundric (D) < *țundră* „sarică” + suf. *-ic*

Babaruță (T) < *baba* + *Ruță* (cf. bg. *Rutus*)

Băju (G) cf. *Băju*, *Băjan*, *Băjenaru* (Iordan, DNFR, p. 53)

8. Supranume cu explicații nesigure sau neverosimile, iar unele chiar neexplicate

BANLOC

Bașea < *bace(a)* „frate mai mare”

Bergeanu < *birdan* „locuitor al satului *Birda*” (< *Birda* + *-ean*)

Borozan < *Borod* + *-ean*, cf. oicon. *Borod* în jud. Bihor, cf. și *Borozel* < *Borod* + *-el*

Buda – hipocoristic de la *Budimir*

Buduc < *Bud* + *-uc*; cf. bg. *Buda* (Iordan, DNFR, p. 84)

Călăgiu

Ceangu

Ciuoron < *Ciurea* (*ciur* + suf. *-ea*) (Iordan, DNFR, p. 132) + *-on*

Cloașe

Geică < bg. *Džejko* (Iordan, DNFR, p. 217)

Ghencea < bg. *Genča* (Iordan, DNFR, p. 218)

Goga – hipocoristic de la *Gheorghe*

Guran < *guran* „om cu gura mare”, n. top. *Gura* + *-an* (Iordan, DNFR, p. 233)

Iercu

Lipu < *Filip* – hipocoristic

Lonti < *Leonte*

Mădgălina; variantă populară a lui *Magdalena*, nume biblic (Iordan, DNFR, p. 297)

Mearla < *mierlă*

Mosor „mosor”; cf. pol. *Mos(s)or* (Iordan, DNFR, p. 317)

Păisima < *Paisie* „nume monahal”; cf. bg. *Paisif* (Iordan, DNFR, p. 349)

Păuțu < *Pau* [Pavel] + *-uț*

Peroń < *Pera* (hipocoristic de la *Petru*) + *-oń*

Pisli

Sie < *Atanasie* – hipocoristic

Smaia

Șogordan < *șogor* „cumnat” + *Dan*

Tărboc, cf. *tărboc* „o unealtă de pescuit” (Iordan, DNFR, p. 445)

Tecu < bg. *Teko* (Iordan, DNFR, p. 446)

Toșa < *Toma*, *Tudor* + *-șa*; cf. bg. *Toša* (Iordan, DNFR, p. 459)

Troca < gr. *Troka(s)*, (Iordan, DNFR, p. 461)

Vodoni (< *Vodă* + *-oń*) < nume de grup *vodoń* < *Vodă* + *-oń*

TOAGER

Boamfel

Cicioc < bg. *Čičo* + *-oc*

Cipac, cf. *ciupag*

Ciuculan

Custu

Frieghiel < germ. *Friedel*

Ghireanu < *Ghera* (hipocoristic de la *Gherasim*) + suf. *-ean*

Mondi < g. *Mondi(s)* sau (și) bg. *Mondi* (Iordan, DNFR, p. 289), magh.

Mandi

Ricu < *Todoricu*; cf. gr. *Rik(k)u* (Iordan, DNFR, p. 394)

Sărșeanțu

Tranță < *zdreanță*

Zăică < bg. *Zajko* (Iordan, DNFR, p. 436)

DENTA

Bercioc < *Bercea*, cf. scr. *Berče* (Grković, p. 36) + suf. *-oc*

Bilzgot

Brici < *brici*

Bucică < *Buci(u)* „cal cu pete galbene pe păr” (Iordan, DNFR, p. 83) + suf. *-ică*

Dric < (*Alexan*)*dric*

Drilă < (*Alexan*)*drilă*

Jâucu < *Živko*

Păici < *Paic* + *-ici* (Iordan, DNFR, p. 349), *Paicu* + *-ici*

Pulgher

Țundric < *țundră* „sarică” + *-ic* (Iordan, DNFR, p. 472)

GHILAD

Bolobiță

Borgea < *bordea* „sperietoare” (Iordan, DNFR, p. 73)

- Braica* < bg. *Brajko* (Iordan, DNFR, p. 78)
Chentă < *Vichente*, hipocoristic de la *Vichentie*
Chicescu < bg. *kiča* + *-escu* (Iordan, DNFR, p. 114), *Checiu* + suf. *-escu* (cu *e* neacc. > *i*)
Cislenco
Ciuchina, cf. și bg. *Čukin*, dat ca poreclă + *-ină* (Iordan, DNFR, p. 130)
Ciurlie
Coarba < *coarbă*
Cocota < *Coca* + *-otă* sau *cocotă* < gr. *kokota* (Iordan, DNFR, p. 139)
Coșoabă
Deloaie < *Delu* (cf. bg. *Delo*) + suf. *-oaie* (Iordan, DNFR, p. 169)
Dubă < *dubă* „luntre mică de pescuit” (Iordan, DNFR, p. 183)
Dulea < bg. *Dule* și *Dulja* (Iordan, DNFR, p. 185)
Fârțu < *fârță* „copil neastâmpărat; om care poartă vorba de ici-colo” (Iordan, DNFR, p. 202)
Fâsâian
Fiștea < magh. *füst* „fum”
Fodor < reg. *fodor*, *-e* „încrețitură de pânză la mânecile iilor” < magh. *fodor* „manșetă cu încrețituri” (Frățilă, *Târnave*, II, p. 220).
Fuicoaie < *Fuicu* + *-oaie* (Iordan, DNFR, p. 209)
Gădină < *gadină* „animal sălbatic, orice fel de animal (Iordan, DNFR, p. 212)
Hegheș < magh. *hegyes* „încezut, înfumurat” (Iordan, DNFR, p. 240)
Mandu < gr. *Mandos*, *Mandu* (Iordan, DNFR, p. 283)
Măger
Paca < bg. *Pako*, care va fi având alături un fem. *Paka* (Iordan, DNFR, p. 349)
Sincoaie < *Cincu* + *-oaie*
Știțu
Tranță „zdreanță”
Trucă < *Pătruică*; cf. bg. *Trujo*, care poate avea alături un derivat în *-ka*; cf. și *Trucă* în ce privește derivarea de la *Dumitru* (Iordan, DNFR, p. 462)
Țipli
Videl < *Vidu* + *-el*
Votom.

3.2. Supranume neafective-neutre

1. Supranume atribuite după ocupațiile locuitorilor

- Aghentu* (D) „agent”
Bercioc (D) „bărbier, frizer”
Căsapu (G) < *căsap* „măcelar”
Căsăriu (D) < *casir* „casier”
Chintălaș (D) „cântărea cu chintale” < *Chentu*, *Chentă* + *-aș*

Ciudri (D) „trăgea cu praștia” < *ciudră* „praștie”
Clopotăreasa (G) „femeie care trage clopotele la biserică” < *clopotar* + *-easa*
Crâșnicu (G) „crâșnic la biserică”
Murărin (B) „morar”, < *Murariu* + *-in*
Păcurariu (T) < *păcurar* „cioban, păstor”
Plecoș (D) < *plec* „fier” + suf. *-oș*
Străcăfier (B) „fierar” < *strică* + *fier*
Tinameșter (D) „se pricepea la toate” < bg. *Tina* sau (și) gr. *Tina* + *Meșter*.

2. Supranume atribuite pentru credințe religioase

Pocăitu (G) „o familie cu toți membrii pocăiți”.

3. Supranume atribuite după numele localităților, locul de origine sau originea etnică

Crișăni (G) „veniți din Crișana”
Codreanu (D) „vine din zonă de munte”
Moldovan (G) „vine din Moldova”
Opăcișeni (G) „provin din localitatea Opățița” < *opătișeni* < *optișeni*
Reghețanu (G) „venit din părțile Regatului”, *regățean*, *-ă*, adj. = nume dat de locuitorii din Transilvania celor din țara veche (CADE), cu *ă* > *e* după *g*
Rusu (G) „provine din Ucraina”, < *rus* „slav de răsărit”
Sârbu (G) „capul familiei este sârb”.

1. Supranume care provin de la nume de familie sau de botez

Numele de familie și prenumele primesc în unele cazuri valoare de supranume cu rol strict denominativ. Astfel de supranume sunt:

Gligorea (B): variantă a lui *Grigore*; cf. și bg. *Gligor* + suf. *-ea* (Iordan, DNFR, p. 226)
Goza (G) < *goz* + suf. *-(e)a* (Iordan, DNFR, p. 229)
Ianoș (T) < magh. *János* „Ioan” (Iordan, DNFR, p. 253)
Isac (B): nume biblic; ebr. *Isaak* (DOR, p. 88)
Jurj (G) < *Giurgiu*
Muș (G) < *Iosimuș*
Narița (G)
Nițu (G) – variantă „masculină” a lui *Niță*; cf. și bg. *Nitso*, gr. *Nitsos*, *Nitsu* (Iordan, DNFR, p. 336)
Radovan (B) < bg. sau (și) rus. *Radovan* (Iordan, DNFR, p. 386)
Stoian (T) < bg., rus. *Stojan* (Iordan, DNFR, p. 426) < *Stoia* + *-an*
Toma (T) < ebr. *Thomas* „geamăn” (DOR, p. 163).

Există și cazuri de forme hipocoristice devenite supranume:

Diuri < magh. *Gyuri* (Capor Gheorghe Diuri)
Lelu < *Aurel* (Novac Ioan Lelu), cu asimilarea *r-l* > *l-l*

Nănuț < *Nae* (Felea Ana Nănuț)

Nica < *Anica* < *Ana* (Novacovici Ioan Nica)

Truț < *Mitruț* < *Dumitruț* < *Dumitru* (Copil Mihaela Truț)

Uță < *Rafiluță* < *Rafila* (Bloancă Viorica Uță)

Pornind de la materialul discutat, se cuvine să notăm câteva concluzii cu privire la supranume.

Din cele mai vechi timpuri și până în zilele noastre, supranumele au jucat un rol hotărâtor în precizarea identității indivizilor aparținători grupurilor sociale restrânse. Factorii care determină apariția supranumelor sunt foarte numeroși și nu pot fi stabiliți cu precizie întotdeauna, pentru că adesea țin de jocul imaginației ori de subiectivitatea celor care le creează sau, pur și simplu, de întâmplare. Spiritul critic al poporului nostru, atât de bine reprezentat în creațiile folclorice românești, găsește un teren de manifestare aproape nelimitat atunci când se impune satirizarea cu ajutorul supranumelor a unor defecte morale, cum sunt: prostia, frica, răutatea, lipsa de bună-cuviință, zgârcenia, lăcomia, îngâmfarea, fățarnicia, corupția etc. sau a celor fizice: urâtenia etc.⁴⁴.

Cauzele care duc la crearea supranumelor ironice sunt mai numeroase decât cele care generează apariția supranumelor neironice. Primele iau naștere datorită nevoii pe care o simt membrii fiecărui grup social de a-i satiriza pe cei care au defecte morale sau fizice criticabile. Preferința pentru un anumit cuvânt sau pentru o anumită construcție lexicală, practicarea unei meserii mai puțin onorabile sau o întâmplare memorabilă din viața unei persoane sunt alte câteva cauze care determină apariția supranumelor ironice.

Supranumele neironice, având o funcție strict denominativă, sunt generate de cauze care nu vizează satirizarea indivizilor. De aceea, ele provin, în majoritatea cazurilor, de la nume de meserii, de la numele de familie și de la prenumele mai puțin frecvente în localitate sau de la toponime care indică originea locală a celor care le poartă.

Supranumele nu apar din necesitatea de a se face distincție între oameni, dar ele se păstrează din această necesitate. În mod obișnuit, se atribuie spontan indivizilor, dar nu se impun decât atunci când sunt acceptate cel puțin de majoritatea membrilor colectivității în care trăiesc aceștia. Persoanele care au mai multe defecte nu primesc un singur supranume ironic, ci mai multe (Ioan – *Șoclod* / *Cislenco*), dintre care colectivul alege de obicei pe cel care lovește mai bine în susceptibilitatea celui vizat. Chiar dacă, inițial, un supranume este atribuit unui singur

⁴⁴ Vezi V. Țâra, *Supranumele românești din comuna Domașnea (Caraș-Severin)*, AUT, VI, 1968, p. 229.

individ, dacă acesta este capul familiei, supranumele poate fi preluat și de ceilalți membri ai familiei sale (*Șoclod*).

Pentru că bărbații reprezintă de obicei familia în relațiile cu ceilalți membri ai grupului social, supranumele lor circulă mai mult și sunt mai cunoscute.

Faptul că supranumele au un important rol antroponimic este incontestabil, deoarece prin varietatea lor și mai ales prin calitatea lor de a fi expresive, sugestive, servesc pe lângă nume ca un mijloc în plus de deosebire și de identificare a indivizilor, mai ales când două sau mai multe persoane au același nume de familie. Astfel, familiile cu numele de familie *Dan* au supranumele *Chicescu*, respectiv *Sora Mică*; cele cu numele *Novac* au supranumele *Șocâlca* și *Băju*; cele cu numele *Mandreș* au supranumele *Vărmeda* și *Chentă*. În cazul familiilor cu numele de familie *Giura*, coincide și numele de botez al capului familiei, *Aurel*, iar supranumele sunt *Mandu* și *Treosc*.

De cele mai multe ori preferința creatorilor de supranume se îndreaptă spre acele elemente ale vocabularului care denumesc noțiuni concrete. Deseori se impun ca supranume cu pronunțat caracter afectiv numele animalelor, plantelor și obiectelor familiare omului, ale căror caracteristici esențiale permit o asemănare cu trăsăturile fizice sau morale ale unor persoane.

Este de reținut faptul că nu au supranume persoanele străine intrate în localitățile anchetate în ultimii ani, precum și persoanele ce aparțin minorităților conlocuitoare. Este vorba aici, în mod special, de localitatea Denta unde se găsesc, în număr mare, sârbi și bulgari, care nu au supranume.

Datorită faptului că prezintă particularități fonetice și lexicale specifice ținuturilor cercetate, supranumele sunt importante pentru completarea fizionomiei regionale a graiului din regiunea anchetată.

În interpretarea supranumelor ne-am bazat pe comunicările informatorilor. De cele mai multe ori însă informațiile primite nu le-am putut lua în considerare, ele fiind date la întâmplare, fără a se putea face o asociere logică între sensul supranumelui și purtător.

Astfel, sistemul onomastic al localităților anchetate este urmărit în evoluția lui de la primele atestări până în zilele noastre.

ABREVIERI

adj. = adjectiv, adjectival
antrop. = antroponim
art. = articol, articulat

B = Banloc
Ban. = Banat
bg. = bulgar, bulgăresc
cf. = confer

cr. = croat(ă)	pol. = polon(ă)
D = Denta	pref. = prefix
determ. = determinant	reg. = regional
dim. = diminutiv, diminutival(ă)	rom. = român(ă), românesc
ebr. = ebraic(ă)	rus. = rusesc(ă)
ed. = ediție	s. = substantiv
fasc. = fasciculă	sb., srb. = sârb(ă), sârbesc
fem. = feminin(ă)	scr. = sârbocroat(ă)
G = Ghilad	sec. = secol
germ. = german(ă)	sl. = slav(ă)
gr. = grec, greacă	subst. = substantival
hipoc. = hipocoristic	suf. = sufix
magh. = maghiar(ă)	s. v. = sub voce
masc. = masculin	T = Toager
n. p. = nume de persoană	t. = tomul
n. top. = nume toponimic	top. = toponim
nr. = număr	ucr. = ucrainian(ă)
op. cit. = operă citată	v. = vezi
p. = pagină	v. sl. = vechi slav
pers. = persoană	vol. = volum

BIBLIOGRAFIE

- Ardeleanu, Vichentie, *Vechimea numelor de familie țărănești din Banat*, în CL, XIII, 1968, nr. 2, p. 219-226.
- AUT = „Analele Universității din Timișoara”, Seria științe filologice, 1963 și urm.
- Bărboi, Constanța, *Antroponimele comunei Rucăr din județul Argeș*, în LR, XXV, 1976, nr. 6, p. 609-626.
- Bărboi, Constanța, *Denominația personală actuală în comuna Rucăr, județul Argeș*, în SCL, XXVIII, 1977, nr. 4, p. 387-403.
- CADE = I.-A. Candrea, Gh. Adamescu, *Dicționarul enciclopedic ilustrat. Partea I, Dicționarul limbii române din trecut și de astăzi, Partea aII-a, Dicționarul istoric și geografic universal*, București, Editura „Cartea Românească”, [1926-1931].
- Candrea, I.-A., *Porecle la români*, București, Editura Socec, 1895.
- Cernăuțeanu, Natalia, *Observații asupra sistemului de denominație personală în mediul rural*, în LL, V, 1961, p. 77-87.
- CL = „Cercetări de lingvistică”, Cluj, I, 1956 și urm.
- Constantinescu, DOR = N. A. Constantinescu, *Dicționar onomastic român*, București, EA, 1963.
- Cristureanu, Al., Stan Aurelia, *Prenumele locuitorilor din satul Purcăreți, raionul Sebeș*, în 1957, în CL, V, 1960, p. 103-109.

- Cristureanu, Al., *Derivarea cu sufixe și prefixe în antroponimele din Valea Jiului*, în CL, VI, 1961, nr. 2, p. 171-181.
- Cristureanu, Al., *Supranumele locuitorilor din satul Răchita (raionul Sebeș, regiunea Hunedoara)*, în CL, VI, 1961, nr. 2, p. 397-411.
- Cristureanu, *Prenume* = Al. Cristureanu, *Prenume de proveniență cultă în antroponimia contemporană românească*, în SMO, p. 21-43.
- Csák, L., *Supranume cu rol de identificare la Mera*, în CL, VI, 1961, nr. 1, p. 183-190.
- DA = Academia Română. *Dicționarul limbii române*. Tomul I, Partea I: *A-B*, București, 1913; Tomul I, Partea III, fasc. I: *D-de*, București, 1949; Tomul II, Partea II, fasc. I: *J-lacustru*, București, 1937; fasc. II: *ladă-lepăda*, București, 1940; fasc. III: *lepăda-lojniță*, București, 1948.
- DEX = *Dicționarul explicativ al limbii române*, ediția a II-a, București, Editura Univers Enciclopedic, 1996.
- DLR = *Dicționarul limbii române* (serie nouă), București: VI, litera *M*, 1965.1968; VII/1, litera *N*, 1971; VII/2, litera *O*, 1969; VIII/1-5, litera *P*, 1972-1984; IX, litera *R*, 1975; X/1-5, litera *S*, 1986-1994; XI/1, litera *Ș*, 1978; XI/2-3, litera *T*, 1982-1983; XII/1, litera *Ț*, 1994; XII/2, litera *U*, 2002; XII/2, litera *V* (*venial-vizurină*), 2002.
- EA = Editura Academiei.
- EȘ sau EȘE = Editura Științifică (și Enciclopedică).
- Frățilă, V., *Nume de familie, supranume și toponime de pe valea inferioară a Târnavelor provenite din hipocoristice*, în AUT, XXI, 1983, p. 11-20.
- Goicu, Viorica, *Numele de familie din comuna Eftimie Murgu (jud. Caraș-Severin)*, în SO, I, p. 118-126.
- Goicu, Viorica, *Nume de persoane din Țara Zarandului*, Timișoara, Editura Amphora, 1996.
- Goicu, Viorica, *Contribuții de onomastică istorică*, Timișoara, Editura Augusta, 2001.
- Goicu-Cealmof, Simona, *Sufixul dialectal -oń în lexicul și antroponimia românească*, în *Lucrările celui de-al XII-lea Simpozion Național de Dialectologie*, Cluj-Napoca, Editura Mega, 2006, p. 317-330.
- Graur, *Nume de persoane* = Al. Graur, *Nume de persoane*, București, EȘ, 1965.
- Graur, Al., *Hipocoristice moderne*, în LR, XXIV, 1975, nr. 3, p. 221-222.
- Greco, D., *Despre supranumele din comuna Berzovia*. I. *Supranume provenite din nume de familie, prenume și hipocoristice*, în CL, VII, 1962, nr. 2, p. 53-58; II. *Supranume provenite din porecle și nume de localități*, în CL, VII, 1962, nr. 2, p. 323-334.
- Greco, D., *Forme hipocoristice de prenume din comuna Berzovia (raionul Reșița, regiunea Banat)*, în CL, IX, 1964, nr. 1, p. 109-116.
- Greco, D., *Cu privire la raportul prenume-hipocoristic. Frecvența în sistemul de denotație a unei comune (Berzovia) (raionul Reșița, regiunea Banat)*, în SCL, XVI, 1965, nr. 5, p. 53-59.
- Homorodean, M., Mocanu, N., *Din onomastica comunei Scărișoara (jud. Alba)*, în St.UBB, fasc. 2, 1969, p. 135-141.
- Ionescu, Christian, *Mică enciclopedie onomastică*, București, EER, 1975.

- Ionescu, Christian, *Observații asupra sistemului antroponimic românesc*, în LR, XXV, 1976, nr. 5, p. 519-528.
- Ionică, Ion, *Aspecte ale denominației personale în Oltenia de sud*, în SCL, XXXIV, 1983, nr. 2, p. 147-160.
- Iordan, *Toponimia* = I. Iordan, *Toponimia românească*, București, EA, 1963.
- Iordan, DNFR = Iorgu Iordan, *Dicționar al numelor de familie românești*, București, EȘE, 1983.
- Kis, Emeșe, Groza, Maria, *Porecla – metaforă privită ca un micromodel explicativ*, în SMO, 1969, p. 51-57.
- LR = „Limba română”, București, I, 1952 și urm.
- NALR-Banat. Date = Noul atlas lingvistic român pe regiuni. Banat. Date despre localități și informatori, sub conducerea lui Petru Neiescu, de Eugen Beltechi, Ioan Faiciuc, Nicolae Mocanu, București, EA, 1980.
- Pașca, TO = Ștefan Pașca, *Nume de persoane și nume de animale în Țara Oltului*, București, Academia Română, „Studii și cercetări”, XXVI, 1936.
- Pașca, Ștefan, *Supranume colective intercomunale*, în DR, VIII, 1936, p. 200-212.
- Pătrășcanu, Traian, *Nume de oameni din Valea Mureșului*, în LR, XVI, 1967, nr. 5, p. 435-447.
- Pătruț, I., *Onomastica românească*, București, EȘE, 1980.
- Pătruț, I., *Nume de persoane și nume de locuri românești*, București, EȘE, 1984.
- Pătruț, I., *Antroponime din etnonime?*, în CL, XXIX, 1984, nr. 1, p. 56-57.
- Petrache, Tatiana, *Dicționar enciclopedic al numelor de botez: cu un tabel alfabetic al sfinților ortodocși*, București, Editura Anastasia, 1998.
- Purcar-Gușeală, Margareta, *Porecle (comuna Șimșina, raionul Dej, regiunea Cluj)*, în LL, XIV, 1967, p. 143-164.
- Roșianu, Ion, *Observații asupra sistemului popular de denominație personală în Transilvania*, în CL, XII, 1966, nr. 2, p. 345-372.
- Roșianu, Ion, *O problemă de onomastică în discuție: poreclă – supranume*, în CL, 1966, nr. 2, p. 345-372.
- Roșianu, Ion, *Despre numele proprii și conținutul lor*, în CL, XVII, 1972, nr. 1, p. 295-307.
- SCO = „Studii și cercetări de onomastică”, 7, Craiova, Editura Universitaria, 2002.
- Stan, Aurelia, *Porecle și supranume din Valea Bistriței*, în LR, VI, 1957, nr. 5, p. 42-48.
- Stan, Aurelia, *Frecvența numelor de persoană masculine în Valea Sebeșului*, în CL, II, 1957, p. 267-279.
- Stan, Aurelia, *Forme hipocoristice scurte ale unor prenume din ALR*, în CL, X, 1965, nr. 2, p. 351-353.
- Stan, Aurelia, *O problemă de terminologie onomastică: poreclă – supranume*, în CL, XVIII, 1973, nr. 1, p. 86-87.
- Stan, I. T., *Porecle și supranume din comuna Sohodol*, StUBB, XVIII, 1968, fasc. 1, p. 99-110.
- StUBB = „Studia Universitatis Babeș-Bolyai. Series Philologica”, Cluj, I, 1956 și urm.

- Teiuș, Sabina, *Criteriile de alegere a prenumelor în Valea Bistriței*, în CL, VII, 1962, nr. 2, p. 315-322.
- Teiuș, Sabina, *Referitor la sfera și locul onomasticii în lingvistică*, în SMO, 1969, p. 7-11
- Toma, Ion, *Nume de persoane din satul Lăcrița (Dolj)*, în CF, 1972, nr. 1, p. 61-73.
- Tomescu, Domnița, *Gramatica numelor proprii în limba română*, București, Editura All, 1988.
- Tomescu, Domnița, *Numele de persoană la români. Perspectivă istorică*, București, Editura Univers Enciclopedic, 2001.
- TUT = Tipografia Universității din Timișoara.
- Țâra, V. D., *Supranume românești din comuna Domașnea*, în AUT, VI, 1968, p. 225-239.
- Vințeler, O., *Porecle din satul Căptălan (raionul Aiud, regiunea Cluj)*, în CL, IX, 1964, nr. 1, p. 117-127.
- Weigand, *Banat/Jb* = G. Weigand, *Der Banater Dialekt*, Jahresbericht , III, 1896, p. 198-332 și separat, Leipzig, 1896.

**DIE ANTHROPNYMIE EINIGER IM SÜDWESTEN VON TEMESWAR
GELEGENEN ORTE (*GHILAD, BANLOC, DENTA, TOAGER*)
(Zusammenfassung)**

Was die Antroponymen von südwestlicher Temeswar betrifft, unterscheidet man zwei unterschiedliche Systeme, die sich gegenseitig beeinflussen: das offizielle System und das volkstümliche System. Das offizielle System setzt eine Anlage voraus, die aus Familiennamen und Taufnamen gebildet ist. Der Familienname, von allen Mitgliedern derselben Familie getragen, ist ein erblicher und ein fester Bestandteil. Die Taufnamen oder die Vornamen repräsentieren die Basis der Onomastik. Sie können in zwei großen Gruppen klassifiziert werden: die christliche oder die hagiographische Gruppe und die weltliche Gruppe. Im Bezug auf Beinamen und Übernamen, die dem volkstümlichen System angehören, die Terminologie ist uneinheitlich, man benutzt sowohl die beiden Wörter, als auch nur einen Terminus. Die suggestiven und die expressiven Übernamen haben eine wichtige antroponymische Funktion, weil sie nicht nur Namen bezeichnen, sondern auch die Verschiedenheit und die Identifizierung der Menschen.

Das onomastische System wurde in seiner Entwicklung, von den ersten Urkunden bis zu unseren Tagen verfolgt.